

Minister Zdrowia

DLG.050.3.2026.WSK
Warszawa, 05 lutego 2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 14696 Pani Poseł Anny Wojciechowskiej i Grupy Posłów, w sprawie konieczności uruchomienia programów w zakresie profilaktyki oraz wczesnej diagnostyki chorób cywilizacyjnych XXI w., ze szczególnym uwzględnieniem urologii (badania prostaty) i diabetologii, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Walka z chorobami cywilizacyjnymi jest priorytetem obecnej polityki zdrowotnej państwa. Działanie edukacyjne realizowane w ramach Narodowego Programu Chorób Układu Krążenia (NPChUK) na lata 2022-2032 nie ograniczają się jedynie do kardiologii. Są one skoncentrowane wokół chorób cywilizacyjnych, ponieważ to schorzenia takie jak: cukrzyca typu 2, otyłość, nadciśnienie tętnicze oraz dyslipidemia stanowią główne czynniki ryzyka wystąpienia zawałów serca lub udarów mózgu.

Istotnym elementem walki z chorobami cywilizacyjnymi jest promocja wczesnej diagnostyki realizowana, między innymi, przez propagowanie zasad „10 dla serca” w ramach NPChUK. Inicjatywa ta skupia się na dziesięciu kluczowych czynnikach ryzyka, których kontrowanie umożliwia skuteczne uniknięcie zawału serca, udaru czy powikłań cukrzycowych. Minister Zdrowia dąży, aby każdy obywatel, szczególnie z grup ryzyka, znał i regularnie monitorował swoje zdrowie. Skoncentrowanie działań wokół tych parametrów pozwala wcześniej wykryć sygnały alarmowe organizmu w obszarach:

- ciśnienie tętnicze - regularne pomiary pozwalają na wykrycie tzw. „cichego zabójcy”, jakim jest nadciśnienie;
- glikemia (poziom cukru) - kluczowy wskaźnik w profilaktyce diabetologicznej, zapobiegający niszczeniu naczyń krwionośnych;
- profil lipidowy (cholesterol) - Świadomość poziomu frakcji LDL (tzw. zły cholesterol) jest niezbędna w zapobieganiu miażdżycy;
- wskaźnik BMI: Kontrola masy ciała jako fundament walki z otyłością i zespołem metabolicznym.

W drugiej połowie 2026 r. planuje się emisję wysokozasięgowej kampanii poświęconej profilaktyce chorób serca i naczyń pn. „10 dla Serca”, integrującej działania edukacyjne w telewizji, radio, internecie, social mediach i w outdoorze.

Równocześnie należy wskazać, że ważnym elementem Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030 jest budowanie świadomości, że palenie tytoniu jest wspólnym czynnikiem narażenia dla wielu chorób cywilizacyjnych – zarówno onkologicznych, jak i kardiologicznych. Prowadzona edukacja antytytoniowa jest fundamentem zapobiegania nowotworom i chorobom serca. Kampanie uświadamiają, że rezygnacja z palenia jest najskuteczniejszą i najtańszą metodą profilaktyki wielochorobowości, chroniącą nie tylko palacza, ale i osoby postronne (bierne palenie) przed skutkami chorób cywilizacyjnych. W 2026 r. planuje się zintensyfikowanie działań skierowanych do mężczyzn. Miesiące czerwiec i listopad zostaną w całości poświęcone kampaniom promującym zdrowy styl życia (rezygnacja z używek), edukacji w zakresie nowotworów męskich oraz zachęcaniu

mężczyzn do regularnych badań przesiewowych. Realizowane będą również działania edukacyjne, których celem będzie przełamanie barier psychologicznych i lęku przed badaniami urologicznymi oraz kolonoskopią. Dodatkowo, kontynuowane będą działania edukacyjne wpisując wątki dotyczące profilaktyki raka prostaty oraz jelita grubego w fabułę seriali obyczajowych oraz nauczania i promowania samobadania jąder wspólnie z NFZ w czasie wydarzeń i eventów muzycznych.

W odniesieniu do zapytania o wprowadzenie profilaktycznych badań przesiewowych prostaty w ramach programów POZ i medycyny pracy informuję, że od maja 2025 r. wprowadzono do systemu opieki zdrowotnej program profilaktyki zdrowotnej „Moje Zdrowie – bilans zdrowia osoby dorosłej”, w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. Warto podkreślić, że badanie przesiewowe krwi PSA (swoisty antygen sterczowy), służące do oceny ryzyka chorób prostaty, w tym raka, poprzez pomiar stężenia białka wytwarzanego przez ten gruczoł, można wykonać w ramach powyżej wskazanego programu "Moje Zdrowie - bilans zdrowia osoby dorosłej".

Wobec podniesionej w interpelacji kwestii prac nad krajowymi programami profilaktyki i wczesnej diagnostyki w kierunku raka prostaty oraz cukrzycy, wyjaśniam, że planowane są prace związane z utworzeniem warunków do realizacji kompleksowej opieki onkologicznej dla pacjentów z nowotworami urologicznymi - w tym kompleksowa opieka onkologiczna: model organizacji diagnostyki i leczenia raka gruczołu krokowego. Model ten będzie oparty o wyspecjalizowane jednostki koordynujące (Centrum Kompetencji), w ramach których prowadzona będzie kompleksowa diagnostyka i leczenie pacjentów. Działania w ramach tego modelu umożliwią:

- 1) zidentyfikowanie problemów w obszarach diagnostyki (oczekiwane zwiększenie udziału rozpoznań we wczesnym stadium choroby w ogólnej liczbie nowych przypadków tego nowotworu),
- 2) poprawę jakości i skuteczności diagnostyki (oczekiwana poprawa postępowań klinicznych, oraz skutecznej szybkiej diagnostyki),
- 3) poprawę wyników leczenia onkologicznego poprzez prowadzenie całego procesu w wyspecjalizowanych jednostkach.

Ten model kompleksowej opieki onkologicznej będzie opracowywany przy udziale ekspertów klinicznych.

Edukacja w zakresie zdrowego stylu życia i chorób przewlekłych skierowana do młodzieży szkolnej i dorosłych pracujących jest realizowana w sposób permanentny - w ramach Narodowego Programu Zdrowia (edycja na lata 2021-2026), będącego dokumentem strategicznym dla zdrowia publicznego, są realizowane zadania w odniesieniu do zdrowego stylu życia. NPZ obejmuje inicjatywy ukierunkowane na ograniczanie wspólnych czynników ryzyka dla chorób cywilizacyjnych i wczesne wykrywanie chorób oraz promocję zdrowego stylu życia. Aktualnie planowana jest kolejna edycja NPZ w wieloletniej perspektywie od roku 2027.

Na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej realizowany jest także program profilaktyki chorób układu krążenia (ChUK), w ramach którego u pacjenta dokonuje się oceny czynników ryzyka, wykonuje badania biochemiczne w kierunku wystąpienia chorób układu krążenia (poziom cholesterolu całkowitego, LDL-cholesterolu, HDL-cholesterolu, triglicerydów i glukozy), dokonywany jest pomiar ciśnienia tętniczego krwi, określany współczynnik masy ciała (BMI) oraz prowadzona jest edukacja zdrowotna. W przypadku rozpoznania choroby układu krążenia przez lekarza lub pielęgniarkę POZ, pacjent oprócz zaleceń dotyczących konieczności zmiany trybu życia, w razie potrzeby jest kierowany na dalszą diagnostykę lub leczenie. Program ChUK jest też narzędziem profilaktyki w przypadku osób wykonujących długotrwałą pracę stojącą, gdyż umożliwia wczesne wykrywanie zaburzeń krążenia i chorób sercowo-naczyniowych, które mogą być nasilane przez obciążenia wynikające z charakteru pracy.

Dla osób w wieku 20 lat i więcej, od maja 2025 r. wdrożono ogólnopolski program profilaktyczny "Moje Zdrowie - bilans zdrowia osoby dorosłej". Program jest elementem

systemowego podejścia do profilaktyki chorób przewlekłych oraz promocji zdrowego stylu życia. Celem programu jest zbudowanie modelu kompleksowej profilaktyki, dostępnej dla każdego w jego przychodni podstawowej opieki zdrowotnej, identyfikacja czynników ryzyka oraz wczesne wykrywanie schorzeń, które mogą prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych oraz stworzenie Indywidualnego Planu Zdrowotnego. Program jest adresowany do wszystkich osób dorosłych, a częstotliwość wykonywania bilansu zdrowia, zależna od wieku pacjenta:

- osoby 20 - 49 lat: nie częściej niż raz na 5 lat,
- osoby 50+: nie częściej niż raz na 3 lata.

Realizatorami programu „Moje Zdrowie - bilans zdrowia osoby dorosłej” są świadczeniodawcy POZ, do których pacjent złożył deklarację wyboru. Przystąpienie do programu rozpoczyna wypełnienie samodzielnie przez pacjenta (on-line lub wersji papierowej) lub z pomocą personelu medycznego Kwestionariusza Bilansu Zdrowia Osoby Dorosłej (KBZOD). Po weryfikacji przez personel medyczny kompletności i poprawności wypełnienia kwestionariusza jest on zatwierdzany. W ramach programu zlecane jest wykonanie zestawu badań diagnostycznych w zależności od treści udzielonych odpowiedzi oraz wieku pacjenta. Zakres podstawowy badań diagnostycznych dla każdego, kto wypełni ankietę, obejmuje badania: morfologia krwi, glukoza, kreatynina (z eGFR), lipidogram (cholesterol całkowity, LDL, HDL, triglicerydy), TSH (hormon tyreotropowy), badanie ogólne moczu. Zakres rozszerzony badań diagnostycznych dodatkowych, w zależności od wieku i wyniku ankiety, obejmuje badania: ALAT - aminotransferaza alaninowa, ASPAT - aminotransferaza asparaginianowa, GGTP - gammaglutamylotranspeptydaza, PSA całkowity u mężczyzn, anty-HCV, lipoproteina A (wykonywana w ramach programu raz w życiu). Po otrzymaniu wyników badań, pacjent jest zapraszany na wizytę podsumowującą, podczas której omawiane są wyniki badań laboratoryjnych i ankiety, aktualny stan zdrowia, czynniki ryzyka oraz ustalany jest indywidualny plan opieki medycznej, w tym dalsza diagnostyka, zalecenia profilaktyczne lub edukacja zdrowotna (np. dieta, redukcja nąógów). Poza badaniami laboratoryjnymi, przy uwzględnieniu wieku, w programie "Moje Zdrowie - bilans zdrowia osoby dorosłej" pacjentowi przysługuje:

- osobom po 40 roku życia, jeśli będzie stwierdzona ocena ryzyka sercowo-naczyniowego - wykonanie skali SCORE2, SCORE2OP lub SCORE2 Diabetes;
- osobom po 60 roku życia, jeśli w ankiecie będzie stwierdzone ryzyko istnienia zaburzeń poznawczych – wykonanie skali mini-COG;
- w zależności od wieku, w indywidualnym planie zdrowotnym – przekazanie kalendarza badań profilaktycznych w profilaktyce onkologicznej oraz listy zalecanych szczepień ochronnych.

Grupie dzieci i młodzieży do ukończenia 19. roku życia udzielane są świadczenia gwarantowane profilaktycznej opieki zdrowotnej. Profilaktyczną opiekę zdrowotną nad populacją dzieci i młodzieży sprawują: lekarz, położna (do ukończenia 6 tygodnia życia dziecka), pielęgniarka POZ oraz pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania lub higienistka szkolna. Zakres świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej obejmuje wykonywanie wizyt patronażowych (u noworodka i niemowlęcia), okresowych profilaktycznych badań lekarskich (bilansów zdrowia) z oceną rozwoju fizycznego dziecka, jak również wykonywanie testów przesiewowych (pomiar wysokości, masy ciała, określenie współczynnika BMI, testy wzroku i słuchu). Ważnym elementem porady lekarza i pielęgniarki jest edukacja zdrowotna skierowana do dziecka i jego rodziców (opiekunów). Edukacja polega na udzielaniu dziecku i rodzicom (opiekunom) wskazówek dotyczących, między innymi, zdrowego stylu życia: właściwego odżywiania, aktywności fizycznej, kształtowania prawidłowych nawyków higienicznych.

Dostrzegając potrzebę edukacji o cukrzycy i konieczność przekazania pracownikom oświaty wiedzy na temat opieki nad dzieckiem z cukrzycą od 2014 r. podczas pobytu w przedszkolu lub szkole realizuje się - we współpracy z wojewodami i wojewódzkimi kuratorami oświaty - ogólnopolskie szkolenia. Tematyka szkoleń obejmuje wiedzę

o cukrzycy oraz zasady wsparcia dziecka i zapewnienia mu właściwych warunków pobytu w placówce oraz udzielania pierwszej pomocy dziecku choremu na cukrzycę podczas wystąpienia stanów nagłych (hipo- i hiperglikemii).

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Tomasz Maciejewski
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/